

עין יעקב, נדרים ד"ז

א"ר יוחנן כל הנביאים כולם עשירים היו מנ"ל משה ומשמואל
מעמוס ומיונה.

R. Yochanan said: "All the prophets were rich—it seems
this way from Moses, Samuel, Amos, and Jonah."

יונה דכתיב ויתן שכרה וירד בה לבא עמהם תרשישה מלפני
יהוה ואמר רבי יוחנן שנתן שכרה של ספינה כולה וא"ר רומנוס
שכרה של ספינה היה ארבעת אלפים דינרי זהב.

Of Jonah, it is written: *He paid its wages and went
aboard to go with them to Tarshish, away from יהוה*. And
Rabbi Yochanan said: "He paid the wages of the entire
freight-ship," and R. Romanus said: "the wages of a
freight-ship were four thousand golden *dinars*."

¹ואון דאָס וואָרט פֿון גאָט איז געווען צו יונה, דעם זון פֿון אמֿתַי, אזוי צו זאָגן: ²שטיי אויף און גיי צו דער גרויסער שטאָט נינֶוֶה און רוף אויס צו איר; וואָרום זייער שלעכטיקייט איז אויפֿגעגאָנגען פֿאַר מיר. ³אַבער יונה איז אופֿגעשטאַנען צו אַנטלויפֿן קיין תַּרְשִׁישׁ, אַוועק פֿון גאָט; ער האָט אַראָפֿגענידערט קיין יָפוֹ, און האָט געפֿונען אַ שיף וואָס גייט קיין תַּרְשִׁישׁ. ער האָט אָפֿגעזאַלט איר לוינ און האָט אַראָפֿגענידערט אין איר, בדי צו גיין מיט זיי קיין תַּרְשִׁישׁ, אַוועק פֿון גאָט. ⁴אַבער גאָט האָט

¹And there came to pass: the word of יהוה to Jonah, son of Amittai, saying: ²Rise up and go to the great city of Nineveh and decry its judgment; certainly its misery has risen up before Me. ³But Jonah arose to flee to Tarshish, away from יהוה; he descended to Jaffa, and found a ship bound for Tarshish. He paid its wages and went aboard to go with them to Tarshish, away from יהוה. ⁴But יהוה hurled a tremendous

רש"י

וקרא עכ"ל. את קריאת:

and decry its judgment—My judgment.

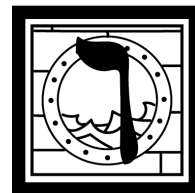
לברוח תַּרְשִׁישׁ. ים ששמו תַּרְשִׁישׁ והוא בחוצה לארץ אמר אברה לי הים שאין השכינה שורה בח"ל אמר לו הקב"ה חייך יש לי שלוחים כיוצא בד לשלוח אחריו ולהביאך משם משל לעבד כהן שברח מן רבו ונכנס לבית הקברות אמר לו רבו יש לי עבדים כיוצא בד לשלוח אחריו ולהביאך משם ומה ראה יונה שלא רצה לילך אל נינוה אמר העכו"ם קרובי תשובה הם אם אומר להם ויעשו תשובה נמצאתי מחייב את ישראל שאין שומעים לדברי הנביאים:

מכילתא
ד'רבי שמעון
בן יוחאי
י"ב

to flee to Tarshish—A sea named Tarshish, which is outside the land. Jonah said, "I will flee to the sea, for there is no *Sh'chinah* outside the law of the land." The Holy Blessed One said to him, "Come, I have emissaries like you, to send after you and bring you back from there." A parable: There was a priest's slave who fled from his master and took cover in a cemetery. His master said to him, "I have slaves like you, to send after you and bring you back from there." And what did Jonah see that he did not wish to go to Nineveh? He said, "The worshipers of stars and planets are near to repentance. If I speak to them and they repent, I must find Israel guilty, for they do not hear the words of the prophets."

Mekhilta
d'Rabbi
Shimon
ben
Yochai
10:2

יְהוָה יְדַבֵּר-יְהוָה
אֶל-יוֹנָה בֶּן-אֲמֵתַי
לֵאמֹר: ²קוּם לֵךְ

אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
וְקִרָא עָלֶיהָ כִּי-עֲלֹתָהּ
רַעְתָּם לִפְנֵי: ³וַיִּקָּם יוֹנָה
לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי
יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמָּצָא
אֲנִיָּה | בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן
שְכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לְבוֹא

ויתן שכרה. הקדים לתת שכרה ואין דרך יורדי הים לתת שכר

פרקי
ד'רבי אליעזר
הספיקה עד שעת היציאה והוא הקדים ולא עוד אלא שנתן

שכר כולה:

He paid its wages—He paid its wages in advance, *Pirkei d'Rabbi Eliezer* 10 though it is not customary for seafarers to pay the wages of a freight-ship until the hour of departure, and even more so, he paid the wages of the entirety.

אבן עזרא

נִינְוָה. כי היו יראים השם הימים הקדמונים, רק עתה בימי יונה החלו לעשות רע, ולולי זה שהיו בתחילה אנשי השם לא היה שולח נביאו אליהם. והנה ראינו ששב תשובה גמורה אין כמוה ולא תמצא כתוב ששברו מזבחות בעלים, או גדעו פסילים והנה מזה נלמוד שלא היו עכו"ם.

Nineveh—For they were God-fearing in ancient days—only now in the days of Jonah did they weaken to do wickedness; had it not been for those people of God, they would not have been sent a prophet of God. And behold: they turned so swiftly towards complete, unparalleled repentance—we do not find written that they broke their altars to Baal, or cut down their idols; from this we learn that they were not worshipers of stars and planets.

אָנגעוואָרפֿן אַ גרויסן ווינט אויפֿן ים, און עס איז געוואָרן אַ גרויסער שטורעם אויפֿן ים. און די שיף איז כמעט געווען צעבראָכן. ⁵די מאַטראַסן האָבן מורא געשרייען—איטלעכער צו זיין גאָט—און זיי האָבן אָנגעוואָרפֿן דער פֿראַכט פֿונעם שיף צו דער ים, צו עס פֿאַרלייכטערן. אָבער יונה האָט נאָך אַראָפּגענידערט אין האַלט פֿונעם שיף, וווּ ער האָט זיך געלייגט און איז אַרייַנגעפֿאלן אין אַ טיפֿן שלאָפֿ.

wind at the sea, and there was a great storm upon the sea. And the ship was near to breaking. ⁵In fear, the sailors cried out—each to their own god—and hurled the cargo from the ship to the sea, to lighten its load. Yet Jonah went down into the hold of the vessel, where he lay down and fell into a deep sleep. ⁶The captain

רש"י

חשבה להשבר. נדמית כאלו היא נשברת:

was near to breaking—It appears as if it would break into pieces.

המלחים. בני אדם המנהיגים את הספינה:

the sailors—The sons of Adam who directed the freight-ship.

איש אכל אלהיו. מן שבעים אומות של עכו"ם היו שם:

each to their own god—From the seventy nations of the worshipers of stars and planets which were there.

אבן עזרא

ויהוה הטיל. השליך דרך משל, והטעם שהשליכו מהיבשה, על כן לא יכלו להשיב אל היבשה כי לא היה זה רק במקום התחברות הים עם הנהר, והוא סמוך אל היבשה, כי לעולם הוא קשה על הספינות.

והעד שככה היה, שאמר: ותשליכני מצולה בליל ימים ונָהַר יונה ב"ד יסובבני.

But hurled—Threw away; a parable: The reason that God threw it away from the dry land, so that they could not return to the dry land, for it was where the

עִמָּהֶם תִּרְשִׁיֶּשָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה: 4 וַיְהִי הַטִּיל רוּחַ-גְּדוֹלָה אֶל-הַיָּם וַיְהִי סֵעַר-גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֲנִיָּה חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר: 5 וַיִּירָאוּ הַמִּלְחָמִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ אֶל-אֱלֹהֵיוֹ וַיִּטְלוּ אֶת-הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל-הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנָה יָרֹד אֶל-יָרְכָתִי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב

sea meets the river, and it was close to the dry land, which is always hard upon freight-ships. And see that it was so: *You cast me into the depths, in the midst of Jonah 2:4 the sea; the tides encircle me.*

ילקוט שמעוני על נ"ך, תקי"ג

תניא ר' אליעזר אומר בחמישי ברח יונה מפני אלהים, ולמה ברח שפעם ראשונה שלחו להשיב את ערי ישראל ועמדו דבריו (ג) שנאמר הוא השיב את ערי ישראל, פעם שנית שלחו על ירושלים להחריבה, כיון שעשו תשובה עשה הקב"ה ברוב רחמיו ונחם על הרעה ולא החריבה וקראו אותו נביא השקר, פעם שלישית שלחו אל ניוה להחריבה, דן יונה בינו לבין עצמו ואמר יודע אני שהגוים קרובי תשובה הם ויעשו תשובה ומשלה רוגזי על ישראל ולא די שישראל קורין אותי נביא השקר אלא אף עובדי אלילים קורין אותי נביא השקר אברח למקום שאין כבודו שם.

A baraita: R. Eliezer said: Jonah fled before God on the fifth day of the week—why did he flee? The first time, God sent him to restore the cities of Israel, and they were attentive of his words, as it is written: “He *II Kings* restored the cities of Israel.” The second time, God ^{14:25} sent him to Jerusalem to destroy it; since they made

דער קאפיטאן האט אים זיך דערנענטערן, און האט געזאגט, "וואס איז מיט דיר, פֿאַר וואָס שלאָפֿט איר אזוי טיף? שטיי אויף און רופֿ צו איינער גאָט! אפֿשר וועט דער גאָט זיך אונדז אָנבאַדאַכטן און מיר וועלן ניט אונטערגיין." 7 זיי האָבן געזאָגט איינער צום אנדערן, "לאָמיר וואָרפֿן גורל, כדי מיר זאָלן זיך אויסלערנען וועמען האָט אויף אונדז דער דאָזיקען בייז געבראַכט." האָבן זיי געוואָרפֿן גורל, און דער גורל איז געפֿאַלן אויף יונה. 8 זיי האָבן אים געזאָגט,

approached him and said to him, "How can you be in such a deep sleep? Arise, and call out to your god! Perhaps the god will think of us and we shall not perish." 7 The men said to their comrades, "Let us cast lots, that we may learn who brought this evil upon us." They cast lots, and the lot fell on Jonah. 8 They said to him, "Tell us

רש"י

רב החובל שר המלחים שאף הם נקראים חובלי הים ובלע"ז גוברני"ל:

The captain—The captain of the sailors; they are also called the seafarers. In French: *gouverneur*.

מה לך נרדם. מה לך להיות נרדם אין עתה עת רדם:

"How can you be in such a deep sleep?"—What is with you to be sound asleep? Now is no time to sleep.

תהלים קמז"ד
דניאל ו"ד

יתעשת. לשון מחשבה וכן עשתותיו ומלכא עשית:

Psalm 146:4 will think—Language of thought, i.e. *his thoughts*, *Daniel 6:4 "and the king considered."*

לכו ונפילה גורלות. רואים היו שאר ספינות הולכות בים בשלום ושלום משתברת אמרו בשביל אחד ממנו הוא כן מצינו בפרקי דר' אליעזר:

"Let us cast lots"—They saw that other freight-ships were traveling on the sea in peace, and theirs was breaking. They said, "This is happening because of one of us," according to *Pirkei d'Rabbi Eliezer*.

וירדם: ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל-אלהיך אוֹלִי יתעַשֶׂת האֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֶאֱבֹד: ויאמרו איש אל-רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על-יונה: ויאמרו אליו

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

true repentance, the Holy Blessed One, in an abundance of mercy, consoled the wicked, and did not destroy it—they called him a false prophet. The third time, God sent him to Nineveh to destroy it; Jonah discussed it with himself, and said, "I know that the nations are near to repentance, and will make repentance. An infuriating truth about Israel: is it not enough that Israel calls me a false prophet, should the worshipers of stars and planets also call me a false prophet? I will flee to a place where the Glory of God is not found.

משל למלך בשר ודם שמתה אשתו כשהיא מניקה ובקש אשה מניקה להניק את בנו, מה עשה קרא למניקתו להניק את בנו כדי שלא יאבד ברעב, מה עשתה מניקתו של מלך הניחה את בנו וברחה, כיון שראה המלך כך שלח אגרת לתפשה ולחבשה בבית האסרוין ולהורידה למקום שיש בו נחשים ועקרבים, לימים עמד המלך על פי הבאר והיתה בוכה וצועקת למלך, נתגלגלו רחמי המלך עליה והפקיד הממלך להעלותה ולהחזירה.

A parable: There was a king of flesh and blood, whose wife died while still nursing, and he asked a wet-nurse to breastfeed his son. What did he do? He called his wet-nurse to breastfeed his son so that he would not perish of hunger. What did the wet-nurse of the king

”זאגט אונדז תיכף, איר וואָס האָט אויף אונדז דער דאָזיקען ביז געבראַכט: וואָס איז אייער געשעפֿט? פֿון וואָנען קומט איר? וואָס איז אייער לאַנד און פֿון וועלכען פֿאַלק קומט איר?“⁹ ער האָט זיי געזאָגט, ”איך בין אַן עבֿרי! און יהוה—דעם גאָט פֿון די הימלען—האָב איך מורא, דעם וואָס האָט געמאַכט דעם ים און די יבשה.“¹⁰ און די מענטשן זיינען געווען אָנגעפֿילט מיט אַ גרויסער פחד, און זיי האָבן אים געזאָגט, ”וואָס האָט איר געטאָן?“ און די מענטשן האָבן פֿאַרשטאַנען אַז ער איז געווען

now, you who have brought this evil upon us: What is your business? Where have you come from? What is your country and what people do you come from?”⁹ He said to them, “I am a Hebrew! And יהוה—the God of the Heavens—do I fear, who made the sea and the dry land.”¹⁰ And the men were filled with a great fear, and they said to him, “What have you done?” And the

רש"י

הגידה נא לנו באשר למי. למי חטאת אשר בשביל כן הרעה הזאת לנו:

“Tell us now, you who”—Against whom have you sinned, that this evil should be brought upon us.

מה מלאכתך. שמא פשעת באומנותיך:

What is your business?—Perhaps you were transgressive in your work.

ומאין תבא. שמא על אנשי אותו מקום נגזרה גזירה אפי' אין אתה בה:

Where have you come from?—Perhaps a decree was passed upon the people of that place even if you were not there.

ואי מזה עָם אתה. שמא עמך חטאו:

What people do you come from?—Perhaps your people have sinned.

הגידה-נא לנו באשר
למי-הרעה הזאת לנו
מה-מלאכתך ומאין תבוא
מה ארצך ואי-מזה עָם
אתה: 9 ויאמר אליהם
עברי אנכי ואת-יהוה אלהי
השמים אני ירא אשר-
עשה את-הים ואת-
היבשה: 10 וייראו האנשים
יראה גדולה ויאמרו אליו

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

do? She put down his son and fled. As soon as the king saw this, he sent a dispatch to place her in prison, and take her to a place with serpents and scorpions. After a few days, the king stood at the mouth of the pit, and she cried and wept to the king. The mercy of the king rolled over her, and the royal decree went out that she be lifted out and restored.

כך יונה כיון שברח מן הקב"ה הסגירו בים במעי הדג עד שצעק לפני הקב"ה והוציאו, ירד ליפו ולא מצא אניה לירד שם והיתה אניה מיפו מהלך שני ימים, מה עשה הקב"ה הביא עליה רוח סערה והחזירה ליפו וראה יונה ושמח שמחה גדולה אמר עכשו אני יודע שדרכי מיושרת לפני, אמר להם ארד עמכם, אמרו לו הרי אני הולכים לאיי הים תרשישה, א"ל אעפ"כ, בשמחת לבו של יונה הקדים ונתן שכרה שנאמר ויתן

יונה א"ג שכרה וירד בה.

So it is with Jonah. As soon as he fled from the Holy Blessed One, he was imprisoned within the bowels of the fish until he cried before the Holy Blessed One, and he was brought forth. He went down to Jaffa, and found no ship bound there, for the ship for Jaffa was already two days gone. What did the Holy Blessed

אנטלויפֿן פֿון גאָט, אַז ער האָט דאָס זיי געזאָגט.
 11 זיי האָבן אים געזאָגט, "וואָס זאָלן מיר טאָן מיט
 אײַך צו באַרוינקן אַרום אונדז דעם ים?" וואָרום דער
 ים האָט שפּאַצירט און געצאָרענט. 12 ער האָט זיי
 געזאָגט, "הייבט מײַך אויף און וואַרפֿט מײַך אַרײַן אין
 ים, און וועט דער ים אַרום אײַך באַרוינקן—פֿאַר אײַך
 ווייס אַז דער גרויסער שטורעם איז אויף אײַך צוליב
 מײַך." 13 און די מענטשען האָבן גערודערט זיך
 אומצוקערן צו דער יבשה, אָבער זיי האָבן נישט

men knew that he was fleeing from the
 presence of יהוה, for he had told them.
 11 They said to him, "What must we do to
 you to quiet the sea around us? For the sea
 walked and raged. 12 He said to them, "Lift
 me up and hurl me into the sea! And the
 sea will quiet around you—For I know that
 this terrible storm came upon you because
 of me." 13 The men rowed to return to the

רש"י

מה זאת עשית. למה עשית כן לברוח מן מושל כזה:

"What have you done?"—Why have you done this, to
 flee from before a Ruler such as this?

אבן עזרא

וירא. כנגד שאמר אני ירא. ויאמרו לו: מה זאת עשית.
 והטעם איך עשית זה לברוח מלפני השם, כי הוא גילה סודו
 להם.

filled with a great fear—Contrary to what is said, I will
 be afraid. And they said to him, "What must we do?"
 Meaning: "How can you do this, to run away from
 God?" For he had revealed his counsel to them.

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה נַּעֲשֶׂה. והטעם: תן לנו עצה מה נעשה.

They said to him, "What must we do"—The meaning:
 give us advice on what we are to do.

וַיִּשְׁתַּק הָיָם. כמו: וישמחו וישתקו.

quiet the sea—As if: they rejoiced and were silent.

מֵה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יִדְעוּ
 הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלְפָּנֶיךָ יְהוָה
 הוּא בָּרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם:
 11 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵה־נַּעֲשֶׂה
 לָךְ וַיִּשְׁתַּק הָיָם מִמַּעַלְיָנוּ כִּי
 הָיָם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: 12 וַיֹּאמֶר
 אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל־
 הָיָם וַיִּשְׁתַּק הָיָם מִמַּעַלְיָכֶם
 כִּי יוֹדַע אָנִי כִּי בְּשָׁלִי
 הַסֵּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

One do? There came a storm-wind upon the ship and it
 was returned to Jaffa. Jonah saw this and rejoiced
 greatly, saying: "Now I know my path to Jaffa is
 smooth." He said to them, "I will go down with you."
 They said to him, "We are going to the islands of the
 sea of Tarshish." He said to them, "Nevertheless!"
 And with joy in Jonah's heart, he paid their wages in
 advance, as it is said: *He paid its wages and went Jonah 1:3*
aboard.

פרשו לים עמד עליהם רוח סערה מימינם ומשמאלם וכל
 האניות עוברות ובאות בשלום ובשתיקה ואותה אניה בצרה
 גדולה וחשבה להשבר, ר' חנינא אומר משביים לשון היו באניה
 וכל אחד אלוהו בידו ומשתחווים ואומרים נקרא איש אל אלוהו
 והאל אשר יענה ויציל הוא האלהים וקראו ולא הועילו מאומה,
 יונה בצרת נפשו נקדרם ויעף לו, בא אליו רב החובל אמר לו
 אנו עומדים בין מות לחיים ואתה נרדם מאיזה עם אתה.

They set out to sea, and a storm-wind stood upon their
 right and their left, while all the ships passed by in
 peace and quiet, their ship was in great trouble, and
 was near to breaking. R. Chanina said: There were
 representatives of all languages on that ship, and each
 one had his god in his hand, bowing down. They said,
 "Let each man call upon his god, and the god which
 answers and saves us is God!" They called out, and

געקענט, וואָרום דער ים האָט אַרום זיי שפּאַצירט און געצאָרענט. ¹⁴ זיי האָבן גערופֿן צו גאָט, און האָבן געזאָגט: זייט אזוי גוט, יהוה, זייט מוחל לאָז אונדז נישט אונטערגיין צוליב די נשמה פֿון דעם דאָזיקען מאַן. לייגט אונדז נישט אַוועק אומשולדיק בלוט. וואָרום איר, יהוה, האָט באַגערט דאָס צו טאָן. ¹⁵ זיי האָבן אויפֿגעהויבן יונה, און האָבן אים

dry land, but they did not prevail, for the sea walked and raged about them. ¹⁴They cried out to יהוה, saying: Please, יהוה, please do not let us perish for the soul of this man. Do not place upon us innocent blood. For You, יהוה, desired to do this. ¹⁵They lifted Jonah up and hurled him into

רש"י

ויהתירו האנשים. יגעו ועסקו כחותר במחתרת:

The men rowed—They toiled and labored like miners underground.

בנפש האיש הזה. בעון שנשלח יד בנפשו:

for the soul of this man—For the sin of placing a hand upon his life.

אבן עזרא

ויאמר. מתאוה ומבקש למות ולא תשוב נינוה לשם, ולא היה אומר להם ככה, לולי ששמע מפיהם כי ישליכוהו.

He said—He desires and seeks to die, and not return to Nineveh; he would not have told them so had he not heard from them that they would toss him overboard.

ויקראו. האמינו כולם בשם הנכבד ושבו לקרא אליו.

They cried out—Everyone believed in God, bringing honor and turning to call out God's Holy Name.

כאשר חפצת. שהתברר להם, כי בעבורו הים סוער.

desired to do this—That it became clear for them, while for him the sea raged.

¹³ וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב
אֶל־הַיָּבֵשָׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי
הֵימָּה הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם:
¹⁴ וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ
אָנָּה יְהוָה אֱלֹהֵי נַאֲבָדָה
בְּנַפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן
עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה
יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עֲשֵׂיתָ:
¹⁵ וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיַּטְּלוּהוּ

ילקוט שמעוני על נ"ך, תקי"ג

their idols were of no use. Jonah, in the destitution of his soul, fell asleep—for he was very weary. The captain came to him and told him, "We stand between life and death, and you are asleep? Which people are you from?"

יונה א"ט אמר לו עברי אנכי, אמרו לו שמענו שאלהיך גדול קום קרא אל אלהיך אולי יעשה לנו ככל נפלאותיו שעשה בים, אמר יונה א"יב להם בשבילי צרה זאת שאני והטיכוני אל הים.

He replied, "I am a Hebrew!" They said to him, "We *Jonah 1:9* have heard that your God is great; stand up and call to your God! Maybe he will do for us like the wonders which he made at the sea!" He said to them, "This trouble is because of me; *lift me up and hurl me into the sea!*" *Jonah 1:12*

א"ר שמעון עדיין לא קבלו עליהם להשליכו לים עד שהפילו גורלות ונפל הגורל על יונה, מה עשו נטלו כלים שבאניה והשליכום לים להקל מעליהם ולא הועילו, רצו לחזור ליבשה ולא יכלו, נטלו את יונה והעמידוהו על ירכתי הספינה, אמרו יונה א"יב רבון העולמים אל תתן עלינו דם נקיא שאין אנו יודעים מה מעשה של זה האיש, הטילו אותו עד ארכבותיו והים עומד מזעפו נשאו אותו אצלם והים הולך וסוער, הטילו אותו עד

אַרײַנגעוואָרפֿן אין ים, און דער ים האָט זיך
אויפֿגעהערט פֿון זײַן צאָרענען. ¹⁶און די מענטשן
האַבן פֿאַר גאָט גרויס מורא געהאַט; זיי האָבן
געבראַכט קרבנות צו גאָט און זיך געשווערן נדרים.

the sea. And the sea ceased from its
raging. ¹⁶And the men were filled with a
great fear of יְהוָה. They sacrificed to יְהוָה
and swore vows.

רש"י

וידרו נדרים. שיתגיירו:

and swore vows—to convert.

אבן עזרא

וישא, מזעפּו. דרך משל, כמו: זועפים.

They lifted...raging—For example, as if they were
sulking.

ויראו, ויזבחו. אחרי צאתם.

And the men...sacrificed—After they left.

אַל־הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ:
¹⁶וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרֵאָה
גְּדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־
זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

טבורו והים עומד מזעפּו, נשאו אותו אצלם והים עומד וסוער
הטילו אוו על צוארו וכו' (בדלעיל) עד שהטילו כולו שנאמר

וַיִּשְׁאַל אֶת יוֹנָה.

R. Shimon said: Still, they had not resolved to throw
him into the sea until they drew lots, and the lot fell
upon Jonah. What did they do? They took all of the
cargo and hurled it into the sea to lighten its load, to no
avail. They wanted to return to the dry land, but they
were not able. They took Jonah and placed him on the
stern of the ship, saying: "Master of the worlds, *do not* *Jonah*
place upon us innocent blood, for we do not know ^{1:14}
what this man has done." They cast him up to his legs
and the sea ceased raging; they lifted him up and the
sea walked and raged. They cast him up to his navel,
and the sea ceased raging; they lifted him up and the
sea walked and raged. They cast him up to his neck (as
above), until they cast all of him, as it is written: *They* *Jonah*
lifted Jonah up. ^{1:15}

עין יעקב, עירובין יט"א

ואמר רבי ירמיה בן אלעזר ג' פתחים יש לגיהנם אחד במדבר
ואחד בים וא' בירושלים.

And R. Jeremiah b. Elazar said: "The gates of Gehenna
have three entrances: one in the desert, one in the sea, and
one in Jerusalem."

בים דכתיב מבטן שאוכל שועתי שמעת קולי.

In the sea, for it is written: *From the depths of the
underworld I cry for help; You hear my voice.*

¹און גאָט האָט אָנגעברייט אַ גרויסן פיש איינצושלינגען יונה, און יונה איז געווען אין די אינגעווייד פון פיש דריי טעג און דריי נעכט. ²און יונה האָט מתפלל געווען צו גאָט זיין האָר, פון די אינגעווייד פון דעם פיש.

assigned a great fish to swallow Jonah; Jonah remained in the bowels of the fish three days and three nights. ²Jonah prayed to יהוה his God from the bowels of the fish.

רש"י

דג גדול. זכר היה והיה עומד בריוח ולא נתן לב להתפלל רמז הקב"ה לדג והקיא לתוך פיה של נקבה שהיתה מלאה עוברי והיה שם בדוחק ויתפלל שם שנאמר במעי הדגה:

פרקי
דרכי אליעזר
ה"ה
יונה ב"ב

a great fish—But since a man could stand in that space without giving heart to prayer, the Holy Blessed One beckoned to the fish, and he was disgorged into the womb, filled with embryos, and it was there that he hurried to pray, as it is written: *from the bowels of the fish*.

Pirkei
d'Rabbi
Eliezer 10
Jonah 2:2

וימן יהוה. אותן ט"ז יום שחסרו ישראל מן המן שלא אכלו מ' שנים שלימים המן זה לקח הקב"ה ופירנס את הדג שלא יעוכל יונה במעיו וגם יונה אכל בתוכו מזה המן לכן נאמר וימן אותיות י"ו מ"ן וכן וימן קיקיון שהיה אוכל ד' עומרים לכן נאמר יונה ד"ו ד' פעמים וימן ובלשון יון נקרא מן קיקא ועל זה נאמר קי"ק יו"ן:

assigned—Refers to those sixteen days that Israel was without manna, for they did not eat manna a full forty years. Later on, the Holy Blessed One took this manna, and sustained the fish so that Jonah would not be digested in its bowels—and Jonah also ate from this manna. Therefore, it is stated וימן, the letters י"ו—*prepared a kikayon*—for it ate four portions; therefore, וימן is written four times. And in Greek manna is called *kika*, which is why it is written *kikayon*—manna in Greek.

Jonah 4:6

יהוה אלהיו. שיתף דין ורחמים זכות אברהם ויצחק:

his God—Who combined justice and mercy, a merit of Abraham and Isaac.

ימן יהוה דג גדול
לבֹלֵעַ אֶת־יוֹנָה
וַיְהִי יוֹנָה בְּמִעֵי
הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה
לַיְלֹת: ²וַיִּתְּפֹלֵל יוֹנָה אֶל־
יְהוָה אֱלֹהָיו מִמִּעֵי הַדָּגָה:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

ר' מאיר אומר ממונה היה הדג לבלוע את יונה מששת ימי יונה ב"א בראשית שנאמר וימן יהוה דג גדול, נכנס לתוך פיו כאדם שנכנס לביהכ"נ גדולה והיו שתי עיניו כחלונות אמר פנסאות מאירות ליונה,

R. Meir said, "The fish was appointed to swallow Jonah from the six days of creation, as it is written: *assigned a great fish*. He entered its mouth like a man enters a great synagogue, and its two eyes were as windows—that is to say, lanterns giving light to Jonah." *Jonah 2:1*

ר' מאיר אומר מרגלית היתה תלויה במעיו של דג ומאירה ליונה כשמש הזה שהאיר בגבורה וראה יונה כל מה שבימים ובתהומות,

R. Meir said, "There was a pearl hanging in the bowels of the fish, which gave light to Jonah like the sun shining at midday, and Jonah saw all that was in the seas and the abysses."

א"ל הדג ליונה אי אתה יודע שיומי בא להתאכל לתוך פיו של ליתן, אמר לו הוליכני אצלו ואני מציל אותי ואתך מפיו, הוליכו אצל ליתן, אמר לו בשבילך ירדתי לראות את מדורך בים, ולא עוד אלא שאני עתיד לירד וליתן חבל בראשך ולעשות סעודה ממך לצדיקים, הראהו חותמו של אברהם אבינו הביט לברית וראה ליתן וברח מלפניו מהלך שני ימים, אמר לו אני הצלתיך מפיו של ליתן הראני כל מה שבימים ובתהומות,

The fish said to Jonah, "Don't you know that the day has come for me to be consumed by the mouth of the Leviathan?" He said to him, "Lead me to him, and I will deliver you from his mouth— lead me to the

³און ער האט געזאגט:

”איך האב גערופן פון מיין ניוט צו גאט,
און ער האט מיר געענטפערט;
פון דעם בויד פון אונטערערד האב איך געשריען,
האסטו צוגעהערט מיין קול.
⁴ווארום האסט מיד אריינגעווארפן
אין דער טיפעניש, אין הארצן פון די ימען,
און דער שטראם האט מיד ארומגענומען;
אלע דיינע וועלן און אינדן
זיינען אריבערגעגאנגען איבער מיר.

³He said:

“I call out in my distress to יהוה—
Who sings to me—
From the depths of the underworld
I cry for help; You hear my voice.
⁴You cast me into the depths,
in the midst of the sea;
the tides encircle me—
All your breaking waves overtake over me.

רש"י

מבטן שאול שועתי. מבטן הדג שהוא כשאול לי:

From the depths of the underworld I cry for help—
From the belly of the fish, which is like the underworld
to me.

כל משברייך וגלך. כל נחשולוהי דימא על שם שהנחשול
משבר ומפרק את הים:

*All your breaking waves overtake me—*All the waves
of the sea, since the waves break and divide the sea.

ממע' הדגה. זה יעקב:

*from the bowels of the fish—*this is Jacob.

אבן עזרא

ויהי יונה. אין כח באדם לחיות במעי הדגה כפי שעה, ואף כי
זה המספר רק במעשה נס.

*Jonah remained—*No man has the strength to live in
the bowels of a fish for even an hour; for this duration:
it must have been a miracle.

³וַיֹּאמֶר

קָרָאתִי מַצְרָה לִי
אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי
מִבְּטֶן שְׂאוֹל
שׁוֹעֲתִי שְׁמַעַת קוֹלִי:
וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצֹּלָה
בְּלִבֵּב יַמִּים
וַנִּהַר יִסְבֵּבֵנִי
כָּל־מִשְׁבְּרֵיךָ וְגַלֶּיךָ
עָלִי עֲבְרוּ:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

Leviathan.” Jonah said to the Leviathan, “I have come
down for you, to see your dwelling place in the sea,
and no more; but in the future I will come down and
seize your head and make a feast of you for all the
righteous!” And Jonah showed him the seal of
Abraham our father, and Leviathan gazed at the
covenant, and fled from his face two days’ journey.
Jonah said to the fish, “I have saved you from the
mouth of the Leviathan; now show me all that is in the
seas and the abysses!”

יונה ב"ד והראהו נחל גדול של אוקינוס שנאמר ונהר יסובבני, והראהו
יונה ב"ז שבילי ים סוף שעברו ישראל בתוכם שנאמר סוף חבוש
לראשי, והראהו מקום שמשברי הים אליו יוצא שנאמר כל
יונה ב"ד משברייך וגלך עברו והראהו עמודי ארץ במכוניה
יונה ב"ז שנאמר הארץ בריחיה בעדי לעולם, והראהו שאול תחתית
יונה ב"ג שנאמר מבטן שאול שועתי, והראהו גיהנם שנאמר ותעל
יונה ב"ז משיחת חיי, והראהו היכל ה' שנאמר לקצבי הרים, מכאן אנו
למדים שירושלים על שבעה הרים עומדת,

The fish showed him the great torrent of the oceans, as
it is said: *the tides encircle me.* And he showed him *Jonah 2:4*

5און איד האב געוועסט געזאגט:
איד בין פארטריבן פון פאר דינע אויגן;
אבער איד וועל ווידער נאך קוקן
אויף דיין הייליקן טעמפל.
6וואסערן האבן מיד אַרומגענומען,
טייכגראַז איז געווען געוויקלט אַרום מיין קאָפּ.

5And I proclaim I am driven away
from before Your eyes;
Will I ever again look
upon Your holy temple?
6Water surrounds my soul,
the abyss encircles me;
Weeds bind my head.

רש"י

And I proclaim—When I was lifted into the sea, “Here I am dead and I was driven away from before Your eyes.”

אך. ראיתי שקיימתני כל אלו הימים ידעתי כי אוסיף להביט
אל היכל קדשך:

Will I ever—I saw that you sustained me all my days, for I know that I will once again look upon Your holy temple.

סוף חבוש לראשי. ימא דסוף תלי לעיל מן רישי, שהראהו

פרקי
דרכי אליעזר
הקב"ה ים סוף ואיך עברו ישראל בתוכו שהיו שתי עיני הדגה
כמין שתי חלונות ומסתכל ורואה כל מה שבים:

Weeds bind my head—Literally, weeds hang from my head. For the Holy Blessed One showed him the Sea of Reeds, and how Israel passed through it—for the
Pirkei
d'Rabbi
Eliezer 10
two eyes of the fish were like two windows, and he could look and see everything in the sea.

אבן עזרא

ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך. הם השמים.

And I proclaim I am driven away from before Your eyes
—They are the heavens.

אפפוני מים עד נפש. עד הגיעה נפשי למות.

Water surrounds my soul—Until my soul was touching death.

5וְאֲנִי אֶמְרָתִי
נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ
אֶךְ אוֹסִיף לְהִבִּיט
אֶל-הַיֵּיכָל קִדְשְׁךָ:
6אֶפְפוּנִי מִיָּם עַד-נֶפֶשׁ
תְּהוֹם יִסְבְּבֵנִי
סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי:

ילקוט שמעוני על נ"ך, תק"נ

the paths of the Sea of Reeds which Israel passed through, as it is said: *weeds bind my head*. And he *Jonah 2:6*
showed him the place where the breaking waves of the sea come forth, as it is said: *All your breaking waves* *Jonah 2:4*
overtake over me. And he showed him the pillars of the earth at their foundation, as it is said: *the earth is* *Jonah 2:7*
barred against me forever. And he showed him the lowest part of the underworld, as it is said: *From the* *Jonah 2:3*
depths of the underworld I cry for help. And it showed him hell, as it is said: *Yet my life ascends from the pit*. *Jonah 2:7*
And it showed him the Palace of יהוה, as it is written: *I descend to the roots of the mountains*. From this we *Jonah 2:7*
learn that Jerusalem stands upon seven mountains.

וראה שם אבן שתיה קבועה בתהומות, וראה שם בני קרח
עומדים ומתפללים עליה, והיה יונה שלשה ימים ושלשה לילות
במעיי הדג ולא התפלל, אמר הקב"ה אני הרחבתי לו מקום
במעיי דג זכר כדי שלא יצטער והוא אינו מתפלל אני מזמן דגה
מעוברת שם"ה אלפים רבבות דגים קטנים כדי שיצטער
ויתפלל לפני, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים,

And it was seen that there was a drinking stone fixed in the abyss, and there the sons of Korach stood and prayed upon it—while Jonah was in the belly of the fish three days and three nights without prayer. The Holy Blessed One said, “I made room for him in the belly of this male fish so that he would not grieve, and he does not pray! I will assign a fish pregnant with three hundred sixty five thousand little fish in order to grieve him, and he will pray before Me;” for the Holy Blessed One desires the prayers of the righteous.

באותה שעה זימן לו הקב"ה דגה מעוברת ואמרה לו דגה לדג
איש נביא שבמעיד שגרני הקב"ה לבלעו אם אתה פולטו הרי

7צו די גרונטן פון די בערג האָב איך גענידערט,
די ערד [האַט פאַרשלאָסן] פאַר מיר
אירע ריגלען אויף אייביק.
אַבער דו האָסט אויפגעבראַכט פון גרוב מיין לעבן,
דו גאַט מיין האָר.

I descend to the roots of the mountains,
the earth is barred against me forever;
Yet my life ascends from the pit,
יהוה my God.

רש"י

לְקַצְבֵּי הָהָרִים יִרְדָּתִי. לסוף מדת ההרים הקבועים על התהום
ירדתי:

*I descend to the roots of the mountains—Beyond the
end of the known mountains—through the abyss—do I
descend.*

הָאָרֶץ בְּרִיחִיָּה בְּעָדִי. כנגדי למעלה ממני סגור ולא אצא
לעולם, בעדי כמו וסגרת הדלת בְּעָדֶךָ וכן כל בעד שבמקרא
מלכים ב
ד"ד
איוב ב"ד

*the earth is barred against me—For I am driven away;
II Kings 4:4 above me it is shut and I will never go out. Barred as
in shut the door behind you, as is all instances of
Job 2:4 barred in scripture: skin against skin, a limb against a
limb.*

לְעוֹלָם. מוסב על מה שאמר למעלה ואֲנִי אִמְרָתִי נִגְרַשְׁתִּי וְאֲנִי
אִמְרָתִי הָאָרֶץ בְּרִיחִיָּה סגורים בעדי לעולם:

*forever—This refers to what is said above: I proclaim I
am driven away and I proclaim ... the earth is barred
against me—closed against me forever.*

וְתַעֲלֶה מִשְׁחַת זִיִּי. אבל כבר ראיתי כאן גיהנם ומשם העליתי
פרקי
דרכי אליעזר
אוסף להביט אל היכל קדשך ותבא אליך תפילתי אל יונה ב"ה
היכל קדשך:

*Yet my life ascends from the pit—But I have already
Pirkei seen the pit, and from there You brought me up, and
d'Rabbi here I am now before the Temple in Jerusalem,
Eliezer 10 corresponding to what is written: Will I ever again look*

7לְקַצְבֵּי הָהָרִים יִרְדָּתִי
הָאָרֶץ בְּרִיחִיָּה בְּעָדִי
לְעוֹלָם וְתַעֲלֶה מִשְׁחַת
חַיִּי יְהוָה אֱלֹהֵי:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

טוב ואם לאו אני בולעך עמו, אמר לה מי יודע אם הדבר
שאתה אומר אמת, אמר לו לויתן, הלכו אצל לויתן, אמרה לו
דגה לויתן מלך על כל דגי הים אי אתה יודע ששגרני הקב"ה
אצל דג זה לבלוע איש נביא שבמעיו, אמר לה הן, אמר לו דג
ללויתן אימתי, אמר לו בשלש שעות אחרונות כשירד הקב"ה
לצחק בי שמעתי כן, מיד פלטו ובלעתו הדגה והיה בצער גדול
מתוך הדוחק ומתוך הטנוף, מיד כוון לבו בתפלה שנאמר
ויתפכל יונה אל יהוה אלהיו ממעי הדגה,

At that exact hour, the Holy Blessed One assigned a
pregnant fish, and she said—one fish to the other—
“There is a human prophet which is in your bowels that
the Holy Blessed One has sent me to swallow. If you
will spit him out, then good. And if you will not, I will
swallow you up with him!” He said to her, “Who
knows if this thing which you say is true?” She said to
him, “The Leviathan.” “Lead me to the Leviathan.”
The female fish said to the Leviathan, “King of all the
fishes of the sea, do you know if the Holy Blessed One
sent me to the fish to swallow the human prophet
which is in his bowels?” He said to her “Yes.” The
male fish said to the Leviathan, “When?” He said to
him, “In the past three hours, when the Holy Blessed
One came down to play with me; then I heard.”
Immediately, he spit him out, and the female fish
swallowed him up—and he was in great sorrow amidst
the pressure and the filth; immediately he directed his
heart in prayer, as it is said: *Jonah prayed to his God from the bowels of the fish.*

אמר רבון העולמים אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח אם
תהלים קלח"ט אִסַּךְ שָׁמַיִם אֶתָּה מֶלֶךְ עַל כָּל הַמַּמְלָכוֹת וְאָדוֹן עַל כָּל רוּחֵי
תבל, כסאך שמי שמים וארץ הדום רגליך, מלכותך במרום
וממשלתך בעומק, מעשי כל האדם גלויים לפניך ותעלומות כל
גבר פרושות לך, דרכי כל אדם אתה חוקר ומצעדי כל חי אתה

8ווען מיין זעל איז געווען פֿאַרחלשט אין מיר,
האָב איך אָן גאָט געדאַכט,
און מיין תפילה איז געקומען צו דיר,
אין דיין הייליקן תעמפל.
9די וואָס האַלטן זיך אָן פֿאַלשע נישטיקייטן
פֿאַרלאָזן זייער גענאָדיקן;

8When my soul is enfeebled,
I remember יְהוָה;
My prayer comes before You
in Your holy temple.
9Those who keep the vanity of falsehood
leave behind goodness.

רש"י

Jonah 2:5 upon Your holy temple?—And my prayer came to You,
to Your holy temple.

בהתעטף. באשתלחיות וכן בהתעטף נפשם וכן בעֲטָף עוֹלָם: איכה ב"י

enfeebled—When it grew faint; therefore, their
enfeebled souls as in enfeebled young.
Lamentations 2:11

משמרים הבלי שוא. אותן שעובדים לעכו"ם:

My prayer comes before You—Those who worship the
stars and the constellations.

חסד יעזבו. יראת הקב"ה שכל חסד וטובתם מאתו יעזבו
אבל אני איני כן אלא בקול תודה אֲבִיחָה כֵךְ כך תרגם יונתן יונה ב"י
ופרקי דר' אליעזר דרשו כלפי המלחים שעזבו חסד שהיו
מטיבים לעכו"ם ונתגיירו:

leave behind goodness—The fear of the Holy Blessed
One, from whom all good and pleasing things come, is
left behind; but I am not like that—with a voice of
Jonah 2:10 thanksgiving, will sacrifice to You—this is how it is
written in the targum. But in Pirkei d'Rabbi Eliezer, it
is preached that the sailors left behind the shame of
their worship of the stars and the constellations and
converted.

אבן עזרא

בהתעטף. כמו: כי יעטף.

enfeebled—As in: because he will wrap himself in
t'fillin.

8בְּהִתְעִיטִי עָלַי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה זָכַרְתִּי
וְתָבוֹא אֵלַיךְ תְּפִלָּתִי
אֶל־הַיֵּכָל קִדְשֶׁךָ:
9מְשַׁמְרִים הַבְּלִי־שׁוֹא
חֲסֵדָם יַעֲזֹבוּ:

ילקוט שמעוני על נ"ך, תקי"נ

בוחז, סתרי כליות אתה יודע, רזי לבבות אתה מבין, כל
מסתרים גלויים גך, אין תעלומות לפני כסא כבודך ואין נסתר
מנגד עיניך, כל רז ורז אתה סודר וכל דבר ודבר אתה סח, בכל
מקום אתה שם,

He said, "Master of the Universe, where can I go from
Your Spirit; where can I flee from before You? If I Psalms
ascend to the heavens: You rule over all sovereignties 138:9
and are master over all the innumerable worlds. Your
throne is in heaven and the earth is Your footstool.
Your sovereignty is in the heights and your rule is in
the depths. The deeds of all humanity are known
before You, and the mysteries of each individual are
spread out before You. You investigate the ways of
humankind, and You examine the paths of all lives.
You know hidden emotions, understand secret hearts,
all hiding places are known to You; there are no secrets
before Your throne of glory, nothing hidden from Your
eyes. You order all mysteries and speak all words; in
all places You are there.

עיניך צופות רעים וטובים בבקשה ממך ענני מבטן שאול והושיעני
במצולה ותבא באזניך שועתי ומלא בקשתי, שאתה יושב ברחוק
ושומע בקרוב, נקראת מעלה ומוריד נא העלני, נקראת ממית ומחיה
הגעת למות החיני, ולא נענה עד שיחצא דבר זה מפיו ואשר נדרתי
להעלות את לוויתן ולעשותו לפנייהם אשלם ביום ישועות ישראל
יונה ב"י ואני בקול תודה אֲבִיחָה כֵךְ,

Your eyes scout out evil and goodness, while I beseech
you—from the depths of the underworld—deliver me
from the abyss, and bring Your ears to my cry; fulfill
my request. For though You may dwell a great
distance, You hear as if from nearby; You are called the
One who lifts up and brings down—please raise me
up! You are called the giver of death and life—I have

¹⁰אָבער איך וועל שלאַכטן צו דיר,
מיט אַ קול פון דאַנקעניש;
וואָס איך האָב אַ נדר געטאָן וועל איך באַצאָלן.
די ישועה איז ביי גאָט.
¹¹און גאָט האָט געהייסן דעם פיש, און ער האָט
אויסגעשפיגן יונה אויף דער יבשה.

¹⁰And I, with a voice of thanksgiving,
will sacrifice to You,
will make peace with my vows;
Victory to יהוה!"
¹¹And יהוה spoke to the fish, and it
disgorged Jonah upon the dry land.

רש"י

ישועתה ליהוה. נדרי שלמים ותודה אשלם לשם ישועות אשר
לה', ישועתה כמו לישועתה וכן קומה עזרתה לנו לעזרה
תהילים
מד"כ
שלנו:

Victory to יהוה!—I will pay vows of peace and
thanksgiving towards the victory of יהוה. Victory: as in
Psalms 44:27 salvation; therefore, *Arise and help us*—to be our help.

אבן עזרא

ואני, אשר נדרתי - במעי הדג.

And I, will vow—From the bowels of the fish.

ויאמר - דרך משל שהכריחוהו לעשות חפץ השם.

And spoke—This is a metaphor; God compelled the
fish to do the will of God.

¹⁰וְאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה
אֶזְבְּחָהּ-לָךְ
אֲשֶׁר נִדְרְתִּי אֲשֶׁלְמָה
יְשׁוּעָתָה לַיהוָה:
¹¹וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג
וַיִּקָּא אֶת-יוֹנָה אֶל-הַיַּבֶּשֶׁה:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

reached death; revive me!" But he was not answered
until this word came from his mouth: "I vow to bring
up the Leviathan, and prepare him before them, which
I will pay on the day of the salvation of Israel—And I, *Jonah*
with a voice of thanksgiving, will sacrifice to You." 2:10

מיד רמז הקב"ה לדג והקיא את יונה תתקס"ח פרסאות
ליבשה וראו המלחים את כל האותות והנפלאות שעשה
יונה ב"ש הקב"ה עם יונה והשליכו איש את אלהיו שנאמר משמרים
הבלי שוא, וחזרו ליפו ועלו לירושלים ומלו בשר ערלתם
יונה א"ש שנאמר וייראו האנשים יראה גדולה, וכי זבח זבחן, אלא
ברית מיללה שהוא כדם זבח ונדרו איש אשתו ובניו וכל אשו
לו לאלהי יונה ונדרו ושלמו ועליהם הוא אומר ועל גרי הצדק:

Immediately, the Holy Blessed One moved the fish to
disgorge Jonah nine hundred and sixty eight Persian
miles onto the dry land; and the sailors saw all the
signs and wonders that the Holy Blessed One had
made with Jonah, and they cast aside their gods, as it is
said: *Those who keep the vanity of falsehood.* They *Jonah* 2:9
returned to Jaffa, went up to Jerusalem, and
circumcised the flesh of their foreskins, as it is written:
And the men were filled with a great fear. But was this *Jonah*
sacrifice a true sacrifice? These covenants of 1:16
circumcision were like the blood of sacrifice, and each
man vowed his wife and all his children and all he had
to the God of Jonah, and these vows were completed.
Of them it is said: they were all righteous strangers.

עין יעקב, יבמות יא"א

ויהי דבר יהוה אל יונה שֵׁנִית לֵאמֹר שְׁנִית דְּבָרָה עִמּוֹ שְׁכִינָה
שְׁלִישִׁית לֹא דְבָרָה עִמּוֹ וְהִכְתִּיב (מ"ב יד כג) הוּא הֵשִׁיב אֶת גְּבוּלֵי
יִשְׂרָאֵל מִלְּבֹא זִמְתָּ עַד יָם הָעֶרְבָה כְּדָבָר יְהוֹה וְגו' אֲשֶׁר דְּבַר
בִּיד עֲבָדוֹ יוֹנָה בֶּן אֲמִתַּי הַנְּבִיא.

מלכים ב
יד"כה

And the word of יהוה came to Jonah a second time, saying
—Is it the second time which the *Sh'chinah* spoke with
him, not the third time? As is written: *He restored the*
territory of Israel from Lebohamath to the Sea of Arabah,
according to the word of יהוה... which was spoken by the
hand of God's servant, Jonah, son of Amittai, the prophet.

II Kings
14:25

כֶּשֶׁם שֶׁנֶּהֱפַךְ נִינוּה מִרַעָה לְטוֹבָה כֵּךְ בִּימֵי יִרְבְּעָם בֶּן יוֹאֵשׁ נֶהֱפַךְ
לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִרַעָה לְטוֹבָה:

Just as Nineveh was overturned from evil to good, so too
in the days of Jeroboam, son of Joash, was Israel
overturned from evil to good.

1 ואון דאָס וואָרט פֿון גאָט איז געווען צו יונה אַ צווייט מאל, אזוי צו זאָגן: 2 שטיי אויף, און גיי צו דער גרויסער שטאָט נינוה, און רוף אויס צו איר די אויסרוֹפֿונג וואָס איך רעד צו דיר. 3 איז יונה אויפֿגעשטאַנען, און ער איז געגאַנגען קיין נינוה, אזוי ווי דאָס וואָרט פֿון גאָט; און נינוה איז געווען אַ גרויסע שטאָט פֿאַר גאָט דריי טעג גאַנג. 4 און יונה האָט אָנגעהויבן אַרײַנגיין אין שטאָט אין טאָג גאַנג,

1And the word of יהוה came to Jonah a second time, saying: 2Rise up and go to the great city of Nineveh and call out to her the proclamation which I have said to you. 3Jonah rose up, and he went to Nineveh, according to the word of יהוה. And Nineveh was a great city of God, three days walk across. 4And Jonah started to enter the city—one day's walk—and he cried out

אבן עזרא

ויהי. פעם שנית.

And ... came—A second time.

קום. הוא יורה כי לא הלך דרך שתרחק נינוה, אם ישלחהו שנית ילך.

Rise up—God shows that he did not go on a journey that would keep him from Nineveh; therefore, if he is sent a second time, he will go.

ויקום. אמר רבי ישועה: כי הלכו אנשי הספינה אל נינוה והגידו דבר יונה, על כן האמינו ומלת לאלהים פירשתיה.

rose up—Rabbi Yeshuah said: Because the sailors went to Nineveh and reported the words of Jonah, therefore he was believed. And the word of God explains this.

ויחל. יש אומרים: כי נהפכת—שנהפכה ממעשיה הרעים וזה דרש אינו נכון, רק הדבר, כמו: רגע ארבע.

ירמיהו
יח"ז

started—It is said that overturned means that it would overturn itself through its evil deeds, but this interpretation is not correct. Rather it is like these words: At this moment I speak.

Jeremiah
18:7

יְהִי דְבַר-יְהוָה
אֶל-יוֹנָה שְׁנִית
לֵאמֹר: 2 קוּם לֵךְ
אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה
אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ: 3
וַיָּקֻם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל-נִינְוָה
כַּדְּבַר יְהוָה וְנִינְוָה הִתְהַוְּתָה
עִיר-גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מֵהֶלֶךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים: 4 וַיַּחֲלֵל יוֹנָה

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

יונה וקרא אליה את הקריאה ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים. ג"ב, ג

כתיב ואת רסן בין נינוה ובין כלח היא העיר הגדולה אין אנו יודעים אם נינוה היא העיר הגדולה אם כלח היא עיר גדולה, אלא ממה דכתיב ונינוה היתה עיר גדולה הוי נינוה היא עיר גדולה, אלא ממה דכתיב ונינוה היתה עיר גדולה הוי נינוה היא עיר גדולה. נינוה היתה מהלך (ארבעים) [שלשת] ימים.

והיו שנים עשר שווקים, וכל שוק ושוק היו בו שניים עשר בני חצרות, וכל חצר י"ב בתים, וכל בית ובית שנים עשר גבורים, וכל גבור היו לו י"ב בנים, והיה יונה מכריז בשוק והיה קולו נשמע מהלך ארבעים יום והיו שומעים קולו כל בית ובית, באותה שעה הניע הדבר לאסנפר מלך נינוה:

And call out to her the proclamation ... Nineveh was a great city of God—It is recorded that Nineveh is between Resen and Kalach, a great city. But how can we know if it is Nineveh that is the great city or if it is Kalach that it is the great city—from what is written: Nineveh was a great city. It is clear that Nineveh is the great city. Nineveh was a journey of many days. And it had twelve markets, and in every market there were twelve thousand courtyard dwellings, and in each

Jonah 3:3

און ער האָט אויסגערופֿן און האָט געזאָגט: "נאָך פֿערציק טעג און נִינְוָה ווערט איבערגעקערט!"⁵ און די מענטשן פֿון נִינְוָה האָבן געגלויבט אין גאָט, און זיי האָבן אויסגערופֿן אַ פֿאַסטטאָג, און האָבן זיך אָנגעטאָן אין זאַק פֿון זייער גרעסטן ביז זייער קלענסטן.⁶ און דאָס וואָרט האָט דערגרייכט צום מלך פֿון נִינְוָה, און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון זיין טראָן, און האָט אויסגעטאָן זיין מאָנטל פֿון זיינע הענט, און האָט זיך צוגעדעקט מיט זאַק, און זיך געזעצט אויף אַש.⁷ און ער האָט געשריגן, און האָט

and said: "Only forty more days and Nineveh shall be overturned!"⁵ And the people of Nineveh believed in God. And they proclaimed a fast and wore sackcloth—from the great to the small. ⁶And this word reached the King of Nineveh, and he stood from his throne, and he took off his mantle, and he covered himself with sackcloth, and sat in ash. ⁷And he cried

רש"י

נִהְפָּכָתָא. נחרבת. ולא אמר נחרבת כי נהפכת משמש שתי לשונות רע וטוב אם לא יעשו תשובה נחרבת, ואם יעשו תשובה אז נהפכת על אנשי נינוה קאי שיהפכו מרעה לטובה ויעשו תשובה הג"ה דר"ע:

Overtured—Destroyed. He did not say "destroyed," because *overtured* has two meanings: bad and good. If they do not repent, it will be destroyed, and if they do repent then "overtured" refers to the people of Nineveh; they will be changed from bad to good and repent—adapted from Rabbi Akiva.

אֲדָרְתּוֹ. לבוש יקריה:

his mantle—An expensive garment.

אבן עזרא

וַיֵּאֱמִינוּ. כמו: וַיֵּאֱמֵן הָעָם. והטעם: באלהים—בדבר אלהים. שמות ד"לא

Exodus believed in—Like: *And the people believed.* And the essence is "in God,"—in the word of God.

לְבוֹא בְּעִיר מִהַלָּךְ
יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֵּאמֶר
עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוָה
נִהְפָּכָתָא: ⁵וַיֵּאֱמִינוּ אַנְשֵׁי
נִינְוָה בְּאֱלֹהִים וַיִּקְרָאוּ צוֹם
וַיִּלְבְּשׁוּ שָׂקִים מִגְדוֹלָם
וְעַד־קִטְנֵם: ⁶וַיֵּגַע הַדָּבָר
אֶל־מֶלֶךְ נִינְוָה וַיִּקָּם מִכִּסְאוֹ
וַיַּעֲבֵר אֶדְרֵתוֹ מֵעָלָיו
וַיִּכֶס שֵׁק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאֶפֶר:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

courtyard there were twelve households, and in each household there were twelve strong men, and each strong man had twelve sons. When Jonah proclaimed in the market, his voice could be heard forty days' distant; his voice was heard in every household—and at the same hour these words reached the King of Nineveh.

רבי נחוניא בן הקנה אומר תדע לך התשובה מפרעה שמרד שמות ה"ב בהקב"ה מאד מי יהיה אשר אשמע בקלו, ובלשון שחטא בו שמות טו"יא בלשון עשה תשובה מי כמכה באלים יהוה, והצילו הקב"ה מן שמות ט"ו המיתה לספר כח וגבורתו שנאמר ואולם בעבור זאת העמדתיך ומלך בנינוה, ואנשי נינוה כותבים כתבי עמל וגוזלים ומתעבין במשכב זכור, ושלח הקב"ה יונה להתנבא עליה להחריב ושמע פרעה ועמד מכסאו וקרע בגדיו ולבש שק והכריז בכל עמו שיצומו כל העם שלשה ימים והעמיד אנשים לבד ונשים לבד וכן בהמה מצד אחד וילדיה מצד אחד והילדים רואים שדי אמם ובוכים וגם אמם רואים הילדים ובוכים והיו יותר משנים עשר רבוא אדם, יום ששלח ליונה לנינוה, ולאחר ארבעים יום שבו לדרכיהם הרעים יום ששלח ליונה לנינוה,

געזאגט אין נינוה, "אויף דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך און זיינע גרויסקייט, אזוי צו זאגן: 'קיין מענטש און קיין בהמה—רינדער אָדער שאַף—זאל ניט פֿאַרזוכן דאָס מינדסטע; ניט זיי זאלן זיך פֿיטערן, און ניט זיי זאלן טרינקען וואַסער. ⁸מענטש און בהמה זאלן זיין צוגעדעקט מיט זאק; און מע זאל רופן צו גאָט מיט שטאַרקייט, און מע זאל זיך אומקערן איטלאַכער פֿון זיין שלעכטן וועג, און פֿון דעם אומרעכט וואָס אין זייערע הענט. ⁹ווער ווייס, אפשר ווידער וועט

out and said in Nineveh: "On the order of the King and his greatness, proclaim: 'Man and beast—herd and flock—shall not taste anything, nor graze, nor drink water. ⁸They shall cover themselves in sackcloth, man and beast, and call to God in strength; let each man turn back from their evil ways and from the injustice which is in their hands. ⁹Who knows? God may turn

רש"י

ויעק. צוה והכריז:

He cried for help—Commanded and proclaimed.

מטעם המלך וגדוליו. מעצת המלך וגדוליו ציוו להכריז:

By the judgment of the King and his greatness—By the counsel of the king and his advisors, it was commanded to announce.

ויקראו אל אלהים בחזקה. אסרו אמהות לבד והולדות לבד אמרו לפניו רבש"ע אם אין אתה מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו:

and call to God in strength—They imprisoned the handmaidens alone and the children alone, and said before God, "Sovereign of the Universe—if you will not have compassion upon us, then we will not have compassion upon them!"

מי יודע. עבירו' שבידו ישוב:

Who knows?—The transgressions which are in their hands, they shall repent.

ויעק ויאמר בנינוה
מטעם המלך וגדליו לאמר
האדם והבהמה הבקר
והצאן אל-יטעמו מאומה
אל-ירעו ומים אל-ישתו:
ויתכסו שקים האדם
והבהמה ויקראו אל-
אלהים בחזקה וישבו איש
מדרך הרעה ומן-החמס
אשר בכפיהם: ⁹מי-יודע

ילקוט שמעוני על נ"ד, תק"נ

ולאחר ארבעים יום שבו לדרכיהם הרעים יותר מן הראשונים

אויב כב"ב ונבלעו המתים בשאול תחתית שנאמר מעיר מתים ינאקו:

Rabbi Nehunya ben HaKanah said, "May you learn repentance from Pharaoh, who rebelled greatly against the Holy Blessed One: *Who is יהוה that I should listen to this voice?* In the same language in which he sinned, he came to the language of repentance: *Who is like You, יהוה, among the gods that are worshipped?* The Holy Blessed One delivered him from death, to recount God's strength and might, as it is written: *Nevertheless, I have spared you for this purpose* and he reigned in Nineveh. The people of Nineveh wrote fraudulent deeds, robbed, and committed sexual deviance when the Holy Blessed One sent Jonah to prophecy their destruction. Pharaoh heard, and stood from his throne, rent his garments and dressed in sackcloth, and announced to all his people that they should fast three days. And they stood—men alone, and women alone; beasts on one side and children on the other. And the children saw the breasts of their mothers and cried, and the mothers saw their children and cried, and there were more than twelve thousand people the day that Jonah was sent to Nineveh. Yet after forty days, they returned to the evil ways of the day Jonah was sent to Nineveh, and after forty more days, they returned to even more evil ways than at the

Exodus 5:2

Exodus 15:11

Exodus 9:16

גאט חרטה האבן, און זיך אָפּקערן פֿון זיין גרימזאַרן, און מיר וועלן ניט אונטערגיין.״¹⁰ האָט גאָט געזען זייערע מעשים, אַז זיי האָבן זיך אומגעקערט פֿון זייער שלעכטן וועג, און גאָט האָט חרטה געהאַט אויף דעם בייז וואָס גאָט האָט גערעדט זיי צו טאָן, און גאָט האָט עס ניט געטאָן.

and repent, may turn from anger upon us, that we may not vanish.”¹⁰ God perceived their actions, how they turned back from their evil ways; and God repented of the evil which was proclaimed upon them, and did not do it.

רש״י

וַיִּנָּחֵם הָאֱלֹהִים. נתעשת על הרעה לשוב ממנה:

God repented—God will come to God’s senses about this evil, to turn back from it.

אבן עזרא

ומלת ושב – על השם הנכבד.

And the word *will turn*: on the honorable Name.

וַיִּרְא הָאֱלֹהִים. שיאמינו בו. וככה ביתרו: לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. שמות יח״ב

God perceived—That they believed in God. Like in Exodus 18:12 Parashat Yitro: before God.

וַיִּנָּחֵם. דברה תורה כלשון בני אדם.

repented—Torah speaks with the language of humanity.

יָשׁוּב וַיִּנָּחֵם הָאֱלֹהִים וְשָׁב
מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֶאֱבַד:
וַיִּרְא הָאֱלֹהִים אֶת-
מַעֲשֵׂיהֶם כִּי-שָׁבוּ מִדֶּרֶכָם
הָרָעָה וַיִּנָּחֵם הָאֱלֹהִים עַל-
הָרָעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-
לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תקנ"ג

beginning. And the dead were swallowed up by the depths of the underworld, as it is written: *the dead groan in the city.* Job 24:12

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים בַּחֲזָקָה, אר"ש בן חלפתא חציפא נצח לבישא כל שכן לטובו של עולם, ועמד מלך מכסא מלכותו וכו' (כדלעיל), והגביה יונקי שדים שלהם כלפי מעלה ואמר להקב"ה בבכי גדול עשה בשביל אלו שלא חטאון, ביום שלישי חזרו כלם מדרך הרעה אפילו מציאה שאדם מצא בשדות ובכרמים בשוקים וברחובות החזירו לבעלים, ואפילו לבנים של גזל שבנו בפלטין של מלך סתרו הפלטין והחזירו הלבנים לבעליהם, וכל כרם וכרם שהיו בו שתי נטעות או שני אילנות מן הגזל עקרון והחזירו לבעליהן, וכן בגד שהיו בו שתי פקעיות של גזל קרעו הבגד והחזירו עשו משפט וצדקה וכל עבירה שבדיו מתודה ומקבל עליו דין תורה אם סקילה סקילה אם שרפה שרפה, ואפילו מכר אדם לחברו בית חורבה ומצא בו מומן וכו' כמעשה מלכא קציא. מה היה עושה הדיין בקש שטר של אותה חורבה ומצא ל"ה דורות ומצא יורש לאותו האיש שהטמן אותו מומן והחזירו לבעליו:

ילקוט
שמעוני
תשכ"ז

And call to God in strength—R. Shimon ben Halafta said, "If the persevering conquers even the bad man, so much moreso the Good One of the world. The king stood from the throne of his sovereignty, etc. (as above): They took up all their ill-gotten gains, and cried to the Holy Blessed One a great lament for what they had done to those without sin. And on the third day they returned all they had gained from their evil ways, even if it was something that a person found in the fields, or in the vineyards, or in the markets, or in the streets—it was returned to its owner. Even if the stolen bricks were used to build the palace of the king—they tore down the palace and returned the bricks to their owner. And in every vineyard in which there were even two saplings or two trees stolen, these were returned to their owner. And every garment which had even two stolen threads, they rent the garment and returned it. They

made justice and charity, and confessed every transgression in their hand, and received the judgment of Torah—if they were to be put to death by stoning, they were put to death by stoning; if they were to be put to death by fire, they were put to death by fire. And even if a man sold his friend a ruined house and money was found there, etc., as was done by King Katzia— What would the judge do? He would ask for the deed to the same ruin, and would search fifty-five generations to find an heir for the man who had hidden the money, and return it to them.”

וירא האלהים את מעשיהם. א"ר יצחק ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, צדקה, צעקה, שנוי השם, ושנוי מעשה. צעקה דכתיב ויצעקו אל יהוה בצר להם ממצוקותיהם יצילם. צדקה דכתיב וצדקה תציל ממוות. שנוי השם דכתיב ויאמר אלהים אל אברהם שרי אשתך וגו'. שנוי מעשה דכתיב וירא האלהים את מעשיהם וגו', ויש אומרים אף שנוי מקום שנאמר ויאמר יהוה אל אברהם כך כך, והדר ואעשך כלגוי גדול, ואידך ההוא זכותא דארעא דישראל הוא דקא גרים. שנוי רבותינו סדר תעניות כיצד מוציאין התיבה לרוחב של עיר ונותנין אפר מקלה על גבי תיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו, וזקן שבהם אומר לפניהם דברי כבושים אחינו לא שק ולא תענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים שנאמר וירא יונה ג"ח האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם, ואומר ויתכסו שקים האדם והבהמה, מאי עבוד אסרו הבהמות לחוד וולדות לחוד, אמרו לפני רבש"ע אם אין אתה מרחם עלינו אין אנו מרחמין על אלו. ויקראו אל אלהים בחזקה, מאי אמור, אמר שמואל אמרו לפני רבש"ע עלוב ושאניו עולב צדיק ורשע מי נדחה מפני מי:

Jonah 3:10 *God perceived their actions*—R. Isaac said, “Four things tear up a decree of judgment which is placed upon a person: charity, prayer, change of name, and change of deed.” On prayer, it is written: *In distress they cried to יהוה, Psalm 107:6 and God delivered them from their straits.* On charity, it is written: *charity will deliver from death.* On change of name, it is written: *God said to Abraham, “Your wife...”* On change of deed, it is written: *God perceived their actions...* And there are those who add change of place, as it is written: *God said to Abram, “Go forth!”* and some add *I will make you a great nation* that the reward of Israel is strengthened. Our teachers changed the order of the Genesis 17:15 *fasts, the manner in which the ark is brought into the streets of the city, where the ashes from the roast are placed upon the ark, how at the start of the year and the start of Av, every member of the tribunal lifts and places them upon their head, and the oldest amongst them says to them these words of consolation: “Siblings! It is not sackcloth or fasting that brings about repentance, but good deeds!”* As it is written: *God perceived their actions, how they turned from their ways.* And he said: *They shall cover themselves in sackcloth, man and beast.* And why did they bind the beasts separately and the children separately? They said before the Sovereign of the Universe, “If you will not have mercy on us, then we will not have mercy on them!” They called out to God in strength—and what was said? They said what Samuel said before the Sovereign of the Universe: “If one is humble and the other is not, a righteous one and a wicked one: whom should give way to whom?”

וישובו איש מדרכו הרעה ומן החמס, אמר שמואל אפילו גזל מריש ובנאו בבירה מקעקע הבירה ומחזיר מריש לבעליו. ופליגא דר' יוחנן דא"ר יוחנן מה שהיה בכף ידיהם החזירו בשידה תיבה ומגדל לא החזירו:

“A person who returns from their wicked ways and from violence,” said Samuel. “For even if they took a stolen beam and built a castle with it, they would destroy the castle and return it to its owner.” But Rabbi Yochanan disagrees, saying, “What was in the palms of their hands they returned, but what was locked in their strongboxes or towers, they did not return.”

עין יעקב, תעניות ב"א

והזקן שבהם אומר לפניהם דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי
נינוה וירא האלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים
את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה

An elder amongst them would say before them words of
shame: "Our siblings, it is not said of the people of
Nineveh that God saw their sackcloth and their fast days,
but rather, *God saw their deeds, how they turned back
from their evil ways.*"

וכן הוא אומר בקבלה וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושובו
אל יהוה אלהיכם:

Therefore, he would say in rebuke, *Rend your hearts and
not your garments, and turn back to יהוה your God.*

1דאָס האָט צעשמעטערן יונה, און איז זיין בעס פֿאַרברענט. 2ער האָט תפילה געטאָן צו גאָט, אזוי צו זאָגן: "ביטע גאָט: איז דאָס וואָס כ'האָב געזאָגט וואָלט געשען ווען בין איך געווען אין מיין אייגענע לאַנד? דערפֿאַר האָב איך באַשליסן אַנטלויפֿן צו תרשיש. איך ווייס אַז איר זייט גאָט—גענדיק און רחמנותדיק, איינהאַלטן דעם בעס, איבערפֿלייץ מיטן חסד, און באַקוועמלעכקייט צום רשע. 3און איצט, גאָט, נעמט ביטע מיין נשמה,

1This shattered Jonah, and his anger burned. 2He prayed to יהוה, saying: "Please יהוה: is this not what I said would come to pass when I was in my own land? This is why I decided to flee to Tarshish. For I know that You are God—gracious and compassionate, slow to anger, overflowing with kindness, and comfort towards the wicked. 3And now, יהוה, please take my

Exodus
34:6

רש"י

פרקי דרבי אליעזר: וירע אל יונה. אמר עכשיו יאמרו העכו"ם שאני נבי' השקר:

Pirkei d'Rabbi Eliezer 10 This shattered Jonah—He said, "Now the worshipers of stars and planets will say that I am a false prophet!"

הלא זה דברי. יודע אני שאם יחזרו בתשובה לא תחריב ואהיה שקרן בעיניהם:

is this not what I said—I know that if they return in repentance, You will not destroy them, and I will be a liar before their eyes.

אבן עזרא

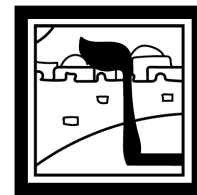
וירע. שנחם השם.

shattered—That they were forgiven by God.

ויתפלל. פירשתיו.

prayed—his interpretation.

יִרַע אֶל-יוֹנָה
רָעָה גְדוֹלָה וַיַּחַר
לֹו: 2וַיִּתְפַּלֵּל

אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר אָנָּה יְהוָה
הֲלוֹא-זֶה דְּבָרִי עַד-הַיּוֹתִי
עַל-אַדְמָתִי עַל-כֵּן קִדְמָתִי
לְבָרַח תִּרְשִׁישָׁה כִּי יִדְעָתִי
כִּי אַתָּה אֱלֹהִים חַנוּן וְרַחוּם
אֶרְךְ אֲפִים וְרַב-חֶסֶד וְנֶחֱם
עַל-הָרָעָה: 3וְעַתָּה יְהוָה

שמות לד"ו

ילקוט שמעוני על נ"ד, תקנ"א

כיון שראה הקב"ה באנשי נינוה ששבו מדרכם נח מכעסו ועמד מכסא דין וישב על כסא רחמים ונתרצה ואמר סלחת, מיד נפל יונה על פניו ואמר רבש"ע יודע אני שחטאתי לפניך מחול לעוני שברחת לי לים שלא ידעתי כח גבורתך, ועכשו יונה ד"ב ידעתי שנאמר ידעתי כי אתה אל חנון ורחום,

Since it is firmly established that the Holy Blessed One saw the people of Nineveh had turned from their path, God rested from God's anger, and stood from the Throne of Judgment and turned towards the Throne of Mercy, and relenting said, "I will forgive you." Immediately, Jonah fell upon his face and said, "Sovereign of the Universe, I know that I have sinned before You—I fled from the desert to the sea in guilt, ignoring Your strength and power. And now I know it, as it is said: For I know that You are God—gracious and compassionate." Jonah 4:2

א"ל הקב"ה אתה חסת על כבודי וברחת מלפני לים, אף אני חסתי על כבודך והצלתיך מבטן שאול ומרוב חמה שהיה במעי הדגה נשרף בגדו ומעילו ושערותיו זובבין ויתושין ונמלים ופרעושים שרויים עליו ומצערין אותו עד שבקש נפשו למות

וואָרעם ס'איז בעסער וואָס איך שטאַרב ווי לעב. 44 גאָט האָט געזאָגט, "פאַר וואָס פֿרייען זיך דיר אין דיין בעס?" 45 יונה איז ארויסגעגאַנגען פֿון שטאָט, און געזעסן אויף מיזרח פֿונעם שטאָט. ער האָט א ספה געמאַכט און איז געזעסן אונטער זיינער שאַטן, ביז ער וועט זען וואָס איז געשען צום שטאָט. 46 גאָט האָט באַשטימט אַ קיקיון אַרױפֿצושפּרינגען איבערן יונה, צו זיין אַ שאַטן איבערן זיינער קאָפּ, און אים מציל זיין פֿון אומבאַקוועמקייט. און יונה איז זייער

soul, for it is better that I die than live." 44 said, "Do you rejoice in your anger?" 45 Jonah departed the city, and sat east of the city. He made a sukkah there and sat underneath its shadow, until he should see what happened to the city. 46 The Lord prepared a kikayon to spring up over Jonah, to be a shade upon his head, and deliver him from discomfort. And Jonah

רש"י

וימך. לשון הזמנה:

prepared—an expression of designation.

להציל לו מרעהו. מחום השמש:

deliver him from discomfort—From the heat of the sun.

קיקיון. עשב הגדל למעלה בענפים רבים ומיצל וכך שמו:

kikayon—A plant which grows upward with many branches, and provides shade, and this is its name.

אבן עזרא

ויצא. שב להזכיר דברי יונה ואשר קרהו לפני מלאת ארבעים

יום, כדרך: ויפגע במקום. גם: ויקח יוסף את שניהם:

departed—Recall again the words of Jonah, and that which happened before the completion of the forty days, as follows: *he came upon a certain place*. Also: *Joseph took the two of them*.

קחנא את־נפשי מִמִּנִּי כִּי
טוב מוֹתִי מִחַיִּי: 44 וַיֵּאמֶר
יְהוָה הֲהִיטֵב תָּרָה לָךְ:
45 וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב
מִקְדָּם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שֵׁם
סֹכָה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד
אֲשֶׁר יֵרָאֶה מֶה־יְהִי
בָּעִיר: 46 וַיִּמָּן יְהוָה־אֱלֹהִים
קִיקְיוֹן וַיַּעַל | מֵעַל לְיוֹנָה
לְהִצִּיל עַל־רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל

ילקוט שמעוני על נ"ד, תקנ"א

שנאמר וישאל את נפשו למוות, מכאן אמרו כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו או להחזירו בתשובה ואינו מחזירו בא לידי צער,

The Holy Blessed One said to him, "You looked upon my honor with compassion and came quickly from the sea; therefore I too shall have compassion upon your honor and deliver you from the depths of the underworld." For the heat of the bowels of the fish burned his clothes, his coat, and his hair; and there were flies, mosquitoes, ants, and fleas upon him—making him miserable—until he begged his soul to die, as it is said: *He asked his soul to perish*. (Jonah 4:8) From this it is said that anyone who is able to ask for mercy for his friend—or return him to repentance—and does not return him, will come to grief.

מה עשה הקב"ה העלה קיקיון על ראש יונה בלילה ובשחרית עליו עליו רע"ה עליו וצל כל עלה ולה ארבעה זרת וטפח, ארבעה אנשים יכולים לישב בצלו תחת הקיקיון לכבדו את השמה, זימן הקב"ה תולעת והכה את הקיקיון ויבש ומת וזובין ויתושין שרויין עליו ומצערין אותו מכל צדדים עד שבקש נפשו למוות,

What did the Holy Blessed One do? God raised the the

משמח זיד געווען פֿונעם קיקיון. ⁷גאָט האָט באַשטימט אַ וואַרעם אַרױפֿצושפּרינגען פֿעלות־השחר פֿונעם קומעדיקען טאָג, און האָט עס פֿאַרווונדיקן דעם קיקיון, און עס פֿאַרוועלקט. ⁸ווען די זון איז אויפֿגעהייבן, גאָט האָט באַשטימט אַ האַרבן מיזרח־זױנט, און די זון האָט דעם קאָפּ פֿון יונה פֿאַרווונדיקן, און ער פֿאַלט אין חלשות. ער האָט זײַן נשמה געבעטן אומקומען, אזוי צו זאָגן: "ס'איז בעסער וואָס איך שטאַרב ווי לעב."

took great pleasure in the kikayon. ⁷And God prepared a worm to spring up at dawn of the next day, and it wounded the kikayon, and it withered. ⁸When the sun rose, God prepared a harsh east wind, and the sun wounded Jonah's head, and he grew faint. He asked his soul to perish, saying: "It is better that I die than live."

רש"י

ויהי. התולעת את הקיקיון במקום שיאמר לזכר ויד יאמר לשון נקבה ותד:

wounded—The worm to the kikayon. But where it should say וַיִּד—masculine—it instead says וַיִּתְּ—feminine.

חרישית. אמרו רבותינו בשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה והיא חמה מאד וכן ת"י שתיקא:

harsh—Our rabbis say, "At the time that it blows, it paralyzes all the winds before it, and it is very hot. Therefore, the Targum states: silencing.

ויתעבה. פשמי"ר בלע"ז:

and he grew faint—pâmer, in French.

אבן עזרא

וימן, למחרת. יום שמחתו בקיקיון.

prepared, at dawn—The day of his happiness in the kikayon.

לֹא מִרְעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה
עַל־הַקִּיקְיוֹן שְׂמִיחָה גְדוֹלָה:
וַיִּמָּן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת
בְּעֵלּוֹת הַשָּׁחַר לַמַּחֲרֵת וַתִּדְּ
אֶת־הַקִּיקְיוֹן וַיִּיבֶשׁ: ⁸וַיְהִי |
כַּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּמָּן אֱלֹהִים
רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית וַתִּדְּ
הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה
וַיִּתְּעַלֶּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ
לָמוֹת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי

ילקוט שמעוני על נ"ד, תקנ"א

kikayon over the head of Jonah at night, and in the morning covered it with leaves, and each leaf was four handspans long, joined closely together. Four people would be able to sit under the shade of the kikayon to recite the sh'ma. The Holy Blessed One designated a worm, and it struck the kikayon, and it withered and died. And the flies and mosquitoes were upon him from all sides—making him miserable—until he begged his soul to die.

באותה שעה זלגו עיניו דמעות כמטר לפני הקב"ה, ואמר לו יונה מפני מה אתה בוכה יש לך צער על זה שלא גדלתו לא הכנסת בתוכו זבל ולא השקית בו מים לילה אחד חיה ולילה אחת יבש כך חסת עליו ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה, באותה שעה נפל על פניו ואמר הנהג עולמך במדת רחמים

דניאל ט"ט דכתיב לֹאֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ הַרְחִימֵנוּ וְהַסְלִיחוּנוּ:

At that same hour, tears flowed from his eyes like rain before the Holy Blessed One, and God said to Jonah, "Why are You crying? You have grief for this, which you did not grow, nor spread manure for, and did not water it—for one night it lived, and in one night it withered, yet you pity it. Should I not have compassion upon Nineveh, that great city?" At that

9גאָט האָט געזאָגט צום יונה, "פאַר וואָס פֿרייען זיך דיר אין דיין בעס וועגן דעם קיקיון?" ער האָט געזאָגט, "איך פֿריי זיך אין מיין בעס ביז טויט." 10גאָט האָט געזאָגט, "דו האָסט מיטלייד געפֿילט פֿאַרן קיקיון, פֿאַר וואָס דו האָסט געארבעט, אויך ניט געהאָדעווען; וואָס איז געבוירען געוואָרען אין נאַכט און איז געשטורבן די נעקסטע. 11זאָל איך מיטלייד ניט געפֿילט פֿאַרן נינה, יענע גרויסע שטאָט, וווּ זיינען דאָרט מער ווי הונדערט צוואַנציק טויזנט לעבען וועמען ווייס ניט די רעכטע האַנט פֿון לינקס, און א סאך בהמהות."

9God said to Jonah, "Do you rejoice in your anger about the kikayon?" He said, "I rejoice in my anger to the point of death." 10He said, "You had compassion for the kikayon, which you did not labor for, nor did you grow; which was born one night and perished the next. 11"Should I not have compassion on Nineveh, that great city, in which there are more than a hundred and twenty thousand lives who do not know their right hand from their left, and many beasts."

רש"י

לֹא עֲמַלְתָּ בּוֹ. בחרישה וזריעה והשקאת מים:

which you did not labor for—with plowing, sowing, or watering.

שֶׁבֶן לַיְלָה. כמו בן לילה לא גדל אלא לילה אחד:

which was born one night—like "overnight." It only grew for one night.

who do not know...—children.

וּבְהֵמָה רַבָּה. בני אדם גדולים ודעתן כבהמה שאינם מכירים מי בראם:

and many beasts—Adults, who have the intelligence of cattle, and who do not recognize who created them.

מַחֲיִי: 9וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ
עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב
חָרָה־לִּי עַד־מוֹת: 10וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶתָּה חֲסַתְּ עַל־
הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עֲמַלְתָּ בּוֹ
וְלֹא גִדַּלְתּוּ שֶׁבֶן־לַיְלָה הִיא
וּבֶן־לַיְלָה אָבָד: 11וְאַנִּי לֹא
אָחוּס עַל־נִינְוָה הָעִיר
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֵשׁ־בָּהּ
הָרַבָּה מִשְׁתִּים־עֶשְׂרֵה רְבּוֹ
אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע
בֵּין־יְמִינוֹ לְשִׁמְאֹלָו וּבְהֵמָה
רַבָּה:

ילקוט שמעוני על נ"ד, תקנ"א

same hour, Jonah fell upon his face and said, "May You guide the world with a measure of mercy, as it is written: *To our God belongs mercy and forgiveness.*" Daniel 9:9

אבן עזרא

וַיֹּאמֶר. הכתוב דבר דרך שיבינו השומעים, כי השם לא יעמול בכל הבריאות. והנה הטעם אתה חסותה על דבר לא עשית ואיך לא אחוס אני על מעשי?!

said—It is written in a way that listeners will understand, for would not God take pains for all of creation? And here is the essence: You had compassion on a thing which you did not make; how could I not have compassion for what I have made?

תלמוד בבלי, מגילה ל"א א

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקדוש ברוך הוא, אתה מוצא ענוותנותו. דבר זה כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים.

Rabbi Yochanan said: "In every place where you find the might of the Holy Blessed One, you find God's humility. This word is written in Torah, repeated again in the Prophets, and repeated a third time in the Writings."

¹⁸ווער איז ווי איר, גאָט—אָוועקטראָגן אומרעכט און אויסקערן עבירה פֿאַר דער גלייביקע קנין; איר פֿאַרגליווערט ניט אויף המשכדיק כּעס אייער פנים, אבער פֿרייען אויף חסד. ¹⁹מעגט איר אײַך אונדז רחמנות אומגעקערט, פֿאַרגעבן אונדזערע אומרעכט; מעגט איר אונדזערע חטאים אַרײַנגעוואַרפֿן אין די טיפֿענישן פֿונעם ים. ²⁰מעגט איר אמת געבן צום יעקב, חסד צום אברהם; אַז איר האָט זיך אונדזערע אבות געשווערן אין די אלטע טעג.

¹⁸Who is like You, O God—Carrying off iniquity and sweeping away transgression for the faithful of Your heritage; You do not harden Your face in continuous anger, but delight in kindness. ¹⁹May You return to us in compassion, forgiving our iniquities; may You cast our sins into the depths of the sea. ²⁰May You give truth to Jacob, kindness to Abraham; as You swore to our ancestors in days of old.

רש"י

תתן אמת ליעקב. ת"י תתיב קושטיה דיעקב לבנוהי כמה דקיימתא ליה בבית אל טבות אברהם לזרעיה בתרוהי כמה דקיימתא ליה בין בתריא תדכר לנא עקידת יצחק תתן לנו באמת אשר הבטחת ליעקב האמת לנו דברך אשר הבטחת ליעקב כי לא אעזבך:

בראשית כט"ט

May You give truth to Jacob—The Targum gives, "You shall give the truth of Jacob to his sons, as You swore to him in Beth El; the goodness of Abraham to his seed after him, as you swore to him in Batria; remember for us the binding of Isaac." Truly may You give to us that which was promised to Jacob; may Your word come true which you promised to Jacob: *For I will not forsake you.*

Genesis

28:15

חסד לאברהם. שכר חסד אשר לאברהם אשר צוה לבניו לשמור דרך ה' לעשו' צדקה ומשפט ולכך לא נאמר וחסד אלא חסד האמת שתאמת לנו את הבטחת יעקב היא תהיה תשלום גמול חסדו של אברהם:

kindness to Abraham—The wages of kindness; when Abraham commanded his sons to guard the way of God, to make righteousness and justice. Therefore, it

י־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא
עֶזְרָתְךָ וְעֵבֶר עַל-
פְּשַׁע לְשִׁאֲרֵית
נִחַלְתָּ לֹא-הֶחֱזִיק לְעַד אַפּוֹ
כִּי-חָפֵץ חֶסֶד הוּא: ¹⁹יָשׁוּב
יִרְחַמֵּנוּ יְכַבֵּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ
וְתִשְׁלִיךְ בַּמַּצְלוֹת יָם
כָּל-חַטָּאוֹתֵינוּ: ²⁰תִּתֵּן אֱמֶת
לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם
אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ
מִיָּמֵי קֶדֶם:

does not said "and kindness," but rather "kindness." This truth, which shall confirm for us the promise of Jacob, will be the reward payment for the kindness of Abraham.

אשר נשבעת. בעקידתו של יצחק ב' נשבעתי נאם יהוה כי יען אשר עשית וגומר:

as You swore—at the binding of Isaac, *If it please, I swear*—יהוה declares—because you have done...

סדר ר' עמרם גאון

ויקרא יח"ג ובמנחה מוציאין ספר תורה, וקורין שלשה מן כמעשה ארין מַצְרִים עד קְדוּשִׁים תְּהִיוּ, ומפטיר ועָלוּ מוֹשִׁיעִים ונבואת יונה ומי אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עֶזְרָתְךָ. והקורא שלישי הוא מפטיר בנביא. והמפטיר בנביא במנחה מברך לפניו ולאחריה כל הברכות כולן בדרך שמברך בשחרית.

And on *mincha*, at the beginning of the Torah service, call out three times from *Like the deeds of the land of Egypt* until *You shall be holy*, and the *maftir* is *Saviors shall go up*, and the prophet Jonah, and *Who is like You, O God—Carrying off iniquity*. And call out three times the *maftir* of the prophets.

Leviticus 18:3–19:2
Obadiah 1:21
Micah 7:18